

Editor: *Vasile Burlui*
Redactor: *Simona Modreanu*
Tehnoredactor: *Cornel Dulceanu*
Coperta: *Ionuț Broșțianu*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SIGMUNDSDÓTTIR, ALDA

**Cărticica poporului ascuns : douăzeci de povestioare
cu elfi din folclorul islandez / Alda Sigmundsdóttir ;**
trad. din lb. engleză de Alexandra Vrînceanu. - Iași :
Cartea Românească Educațional, 2019
ISBN 978-606-9088-34-0

I. Vrînceanu, Alexandra (trad.)

821.111

© Alda Sigmundsdóttir, 2015

Titlu original: *The Little Book of the Hidden People*
Publicat în acord cu *Little Books Publishing, Reykjavík*

Grupul Editorial Cartea Românească Educațional
Copyright © Editura Cartea Românească Educațional, 2019
www.librariacartearomaneasca.ro/ecredu.ro

Alda SIGMUNDSDÓTTIR

Cărticica poporului ascuns

*douăzeci de povestioare
cu elfi din folclorul islandez*

Traducere din limba engleză de
Alexandra Vrînceanu

Cartea Românească
EDUCAȚIONAL

Surse

Árnason, Jón, comp. Þjóðsögur Jóns Árnasonar/ *The Folk Tales of Jón Árnason* („Basmele populare ale lui Jón Árnason”). Reykjavík: n.p., 1954-1961. Format tipărit.

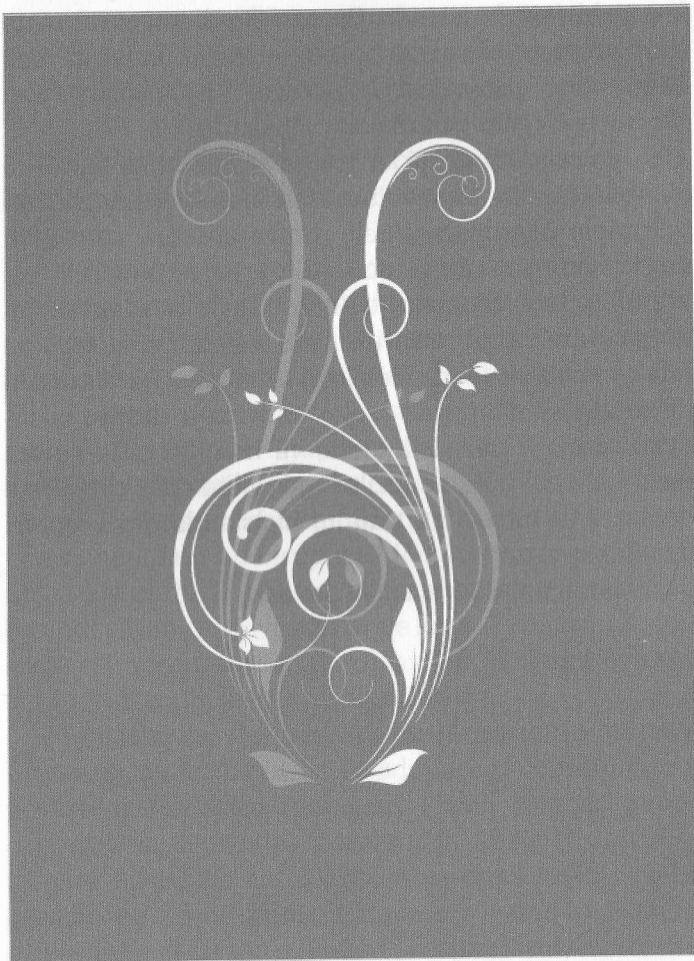
Jónasson, Jónasși Einar Ól. Sveinsson. Íslenzkir þjóðhættir [*Icelandic Folkways*] („Obiceiuri islandeze”). 4th ed. Reykjavík: Opna, 2010. Format tipărit.

Ólafsdóttir, Sólveig. Hólavallagarður, Gamli Kirkjugarðurinn Við Suðurgötu. Diss. Bifröst U, 2009. N.p.: n.p., n.d. Format tipărit.

Sigmundsdóttir, Alda. *The Little Book of the Icelanders in the Old Days* („Cărticica islandezilor de altădată”). Reykjavík: Enska Textasmidjan, 2014. Format tipărit.

Cuprins

Introducere	5
Câteva vorbe în plus despre această carte	13
Despre originile poporului ascuns	19
Obiceiurile poporului ascuns	20
Podoabele elfilor	25
O femeie elf în chinurile facerii	28
Tată a 18 copii în lumea elfilor	31
Taina confirmării la elfi	35
O femeie elf este trecută râul	39
Frații de la Múlakot	42
Femeia de la stâna din munți	45
Două Ajunuri de Crăciun	52
Negustorul poporului ascuns	55
Fiica preotului	59
Snotra, femeia elf	61
Mioare inseminate de berbeci-elfi	65
Þórunn și Þórður	67
Proscrisul de pe muntele Kiðuvallafjall	75
Ólöf, cea de la stâna din munți	79
Femeia ascunsă și drumeții	83
Kristín de la ferma Hof	86
Femeia ascunsă de la Fossar	89
În încheiere	92
Mulțumiri	93
Surse	94

Despre originile poporului ascuns

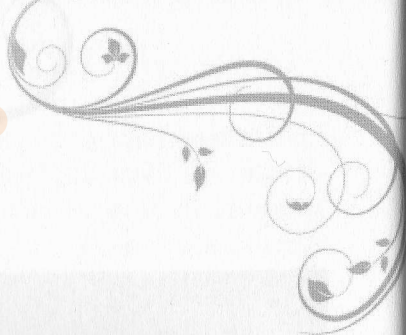
Odată ca niciodată, Dumnezeu îi ceru Evei, mama tuturor oamenilor, să îi prezinte pe copiii ei. Îi spuse să îi pregătească la o anumită oră și loc, spălați și proaspăt pieptănați, și pe cât de frumos gătiți.

Eva se supuse bucuroasă poruncilor lui Dumnezeu însă, întrucât avea atâția copii, nu a vrut să piardă timpul pregătindu-i pe toți. Astfel, ea alese câțiva de fiecare sex pe care îi consideră a fi mai puțin prezentabili decât restul și îi ascunse într-o peșteră. Eva închise intrarea în peșteră pentru ca aceștia să nu poată ieși, ducându-i pe ceilalți să fie priviți îndeaproape de Dumnezeu.

Văzându-i copiii, Dumnezeu o întrebă pe Eva dacă mai erau și alții. Eva îi spuse că nu.

Dumnezeu zise:

– De acum încolo, cei pe care vrei să îi ascunzi de Domnul tău îți vor fi ascunși ție, soțului și tuturor urmașilor tăi, înafară de cei pe care-i socotesc Eu. De azi înainte, ei nu-ți vor mai fi de nici un folos și nici nu-ți vor mai aduce vreo bucurie.

Obiceiurile poporului ascuns

Se spune că obiceiurile religioase și cârmuirea poporului ascuns sunt asemănătoare cu cele obișnuite aici (în Islanda), în trecut. Adesea, sunt specificate locurile unde se aflau bisericile lor. Oamenii au spus că s-au apropiat de ușile bisericilor acestora și au auzit cântându-se vechile cânturi bisericești luterane, precum și slujbe ținute conform credinței luterane.

Ei au și piețe. Se spune că una dintre acestea este o piatră mare, numită Snasi, care se întinde până în mare, din peninsula aflată între Berufjörður și Króksfjörður, din districtul Reykhólasveit. Și totuși, asta nu-i împiedică să meargă în piețele negustorilor noștri și să ia ce poftesc de la aceștia.

Nu am auzit să dețină animale, în afară de cai și de vaci. Se spune despre vaci că dau lapte foarte bun și prin urmare, sunt de preț. Uneori, vacile ajungeau în posesia oamenilor dacă erau într-atât de rănite, încât sângerau. Poporul ascuns nu le mai voia dacă se ajungea la asta.

Ei tind să răpească nou-născuții care nu au fost încă botezați și să îi înlocuiască cu bătrâni zbârciți, deghizați în bebeluși. Aceștia se numesc „copii schimbați”.

Prin urmare, copiii nu ar trebui lăsați singuri, mai ales dacă nu au fost închinați mai întâi. Pentru a-i face pe cei din poporul ascuns să înapoieze copiii și să îi ia înapoi pe cei schimbați, aceștia din urmă trebuie să fie bătuți fără milă.

Femeile ascunse farmecă adesea adolescenții, făcându-i să creadă că sunt mamele lor adevărate ori adoptive. Aceștia le urmează în stânci, sus în munți sau în alte astfel de locuri unde, mai apoi, sunt găsiți profund tulburați. Au fost raportate multe astfel de cazuri.

Există numeroase povestiri în care au fost văzuți bărbați ori femei elfi, iar oamenii au auzit un zgomot de putinei pentru bătut untul, de clinchet de chei sau un alt sunet asemănător. Lumini și altele asemenea au fost zărite în interiorul bolovanilor ori stâncilor. Toate acestea sunt confirmate de numeroși martori, care susțin că au auzit și văzut aceste lucruri. Dacă încerci să demontezi aceste bazaconii prin argumente raționale nu faci decât să înrăutățești lucrurile, căci vei fi apoi acuzat că denigrezi oameni de onoare, precum și pe strămoșii și pe rudele tale, și că îi faci mincinoși. Prin aceasta, te îndoiești de asemenea de atotputernicia și înțelepciunea Creatorului care, așa cum spuneau bătrânii preoți, „are o grădină mare”.

Existența celor ascunși poate fi dovedită prin intermediul obiectelor tangibile: cufere, șaluri, inele, portcheiuri, pelinci, potire cu urme negre pe fund, veșmintele fine verzi și roșii pe care le-a văzut bunica mea la străbunica sa, ori acasă la soția preotului, sau despre care mama mea a auzit de la bunica sa că mama ei adoptivă le văzuse din belșug.

Locuințele lor sunt mai presus de cele ale muritorilor. Moașele au văzut interiorul acestora, întrucât femeile ascunse pot naște doar dacă sunt atinse de muritori, cel puțin în unele cazuri. De asemenea, muritorii

se pot simți atrași fizic de cei din poporul ascuns. Din păcate, raporturile sexuale întreținute cu aceștia au deznodăminte nefericite de cele mai multe ori.

Doar persoanele clarvăzătoare îi pot vedea pe cei din poporul ascuns, cu excepția cazurilor când aceștia aleg să se facă văzuți. A fi clarvăzător înseamnă că apa de botez nu ți-a pătruns bine în ochi atunci când erai copil și ai fost botezat.

Poporul ascuns își schimbă locuința în Ajunul Anului Nou. Aceștia se deplasează în alaiuri, iar femeile din gospodăriile pământene pun deoparte carne și diverse mâncăruri alese pentru ei. Uneori, muritoarele intră și ele în delușoare cu ei, dacă le sunt prietene. De asemenea, mai există un obicei al muritoarelor, de a da ocol propriei locuințe pe jos, rostind aceste vorbe: „Veniți cei ce vreți, plecați de vreți să plecați; nu se va abate niciun rău asupra mea ori alor mei”.

În Ajunul Anului Nou, li se spunea oamenilor să se întindă pe jos la o răscruce de drumuri și să fixeze cu privirea lama unui topor bine ascuțit. Nu trebuia să scoată nicio vorbă, indiferent ce li se spunea, căci dacă răspundeau, își pierdeau mințile. Însă dacă reușeau să nu spună nimic, deveneau foarte înțelepți.

Motivul pentru care nu prea se mai arată elfii în zilele noastre este acela că, de când lumea a devenit mai conștientă de existența lor, aceștia s-au mutat în Finnmark.

Există povești cu alaiuri de elfi care veneau în orașe pe timp de vară, ori procesiuni funerare în urma cărora mergea văduva sau văduvul. Unii spun că ar fi auzit cântându-se psalmi, însă cântările începeau la final și se derulau în sens invers. Se spun povești cum că lumina era dusă dintr-un loc într-altul, ori întâmplări despre băieți și bărbați stranii care ajutau muritorii să adune oile, însă nu scoteau nicio vorbă. Ei

dispăreau atunci când îi căutau oamenii, ori când aceștia făceau o pauză de la lucru.

Bunicile mamelor care mai trăiesc acum susțineau că le-au ajutat pe femeile ascunse la naștere. Acestea mai povesteau despre ulcioare care apăreau de nicăieri, pe care le umpleau cu lapte, iar apoi dispăreau la fel de misterios precum apăruseră. Un aspect pozitiv al interacțiunii lor cu elfii era acela că, atunci când vacile intrau în călduri, femeile trebuiau doar să le ducă afară, în viscol, și ele deveneau gestante. Apoi, la finalul perioadei de gestație, vacile lor fătau viței fără cozi.

Se spune că poporul ascuns le dădea de mâncare celor nevoiași. Problema era că aceștia trebuiau să mănânce tot; dacă rămâneau resturi, ori dacă mâncarea nu era acceptată, le aducea ghinion.

Pe când era copil, reverendul Einar, care a slujit la casa parohială Eydalir, a spus că a mers după un muncitor de la fermă, care dispărea la fiecare Crăciun într-un delușor, ori o așezare care semăna cu o fermă. Înăuntrul, totul era curat și ordonat. Au găsit acolo două femei, una dintre ele fiind mai în vârstă decât cealaltă. Bărbatul a întreținut relații sexuale cu aceasta, însă băiatul nu a vrut să facă același lucru cu cealaltă femeie. Se spune că, din cauza aceasta, cele două femei s-au infuriat însă, datorită relației dintre muncitor și femeia mai în vârstă, băiatului i s-a oferit șansa de a alege între a avea ghinion în viață în ceea ce privește muncile agricole, ori în ceea ce privește copiii pe care îi va avea. Povestea spune că a ales prima variantă.

Acest text a fost ușor stilizat față de original, de dragul relevanței și al clarității.

Acest eseu apare în Vol. III din „Íslenzkar Þjóðsögur og Æfintýri” (Povești și legende din folclorul islandez). A fost scris de reverendul Guðmundur Einarsson pentru o comisie cunoscută drept „Fornfræðanefndin” (Comisia clasicilor) și publicat în 1847. Când îl citești, simți o notă de ironie, ca atunci când menționează legendele transmise de la o generație de femei la alta. În mod clar, Guðmundur era un tip destupat la minte, care nu credea în ideile răspândite despre elfi.

Eseul ne oferă de asemenea și cea mai bizară expresie pe care cred că am întâlnit-o vreodată în islandeză: „[El] are o grădină mare”. Nu sunt sigură ce înseamnă, însă cred că are sensul de „are multe pe cap”.

În acele vremuri, lumea credea că toți se nășteau cu abilitatea de a-i vedea pe cei din poporul ascuns, însă o pierdeau atunci când le intra apa de botez în ochi. Dacă nu-i puteai vedea, era un lucru bun, căci dacă puteai să-i vezi pe cei ascunși, asta însemna că erai de asemenea vulnerabil la intrigile lor. Dacă un copil era răpit ori ademenit departe de casă de o ființă ascunsă, de obicei era învinuit preotul care îl botezase, întrucât se pare că nu făcuse o treabă bună ca să intre apa în ochii copilului.

Mie personal, conceptul acesta de „a nu vedea” mi se pare fascinant. Seamănă oarecum cu ideea de „nu auzi niciun rău, nu vezi rele, nu vorbești de rău”, care e considerată a fi o mare virtute. Mă întreb dacă aceasta nu era cumva o altă strategie a islandezilor din vremuri de demult de a face față situațiilor, având în vedere faptul că „a deschide ochii” în ceea ce privește propria lor opresiune era atât de periculos și înspăimântător.

Podoabele elfilor

Odinioară, toți oamenii de la o anumită fermă s-au dus la Vecernie în Ajunul Anului Nou, cu excepția unei singure fete în casă, care a trebuit să stea acasă și să îngrijească de gospodărie.

La puțin timp după plecarea tuturor, femeia auzi zarvă și apoi o bătaie la ușă. Luând un sfeșnic, se duse să vadă cine era și dădu peste un grup mare de femei și bărbați ascunși care o chemară să danseze cu ei, iar ea acceptă recunoscătoare. După ce a dansat o vreme, elfii au ucis-o. Trupul său fără suflare zăcea în prag când s-au întors de la biserică restul locuitorilor de la fermă.

Același incident s-a petrecut din nou în următorul Ajun. Toți cei de la fermă s-au dus la biserică, în afară de fata în casă, care a rămas în gospodărie. După o vreme, aceasta a auzit un mare tărahoi, la fel ca cealaltă dată. S-a auzit o bătaie în ușă, iar când a deschis, afară se aflau aceiași vizitatori care veniseră și în Ajunul trecut. Elfii erau extrem de nestăpâniți și plini de voioșie, au invitat-o pe fată să danseze cu ei. Totul s-a terminat cu decapitarea fetei de către aceștia chiar în pragul fermei, iar acolo au și găsit-o locuitorii când s-au întors de la biserică.

În cel de-al treilea Ajun, la fel ca și în anii precedenți, toată lumea a plecat de la fermă, în afară de o fată în casă. După ce au plecat toți, ea a măturat pe jos

și a pus lumânări peste tot pe unde a putut prin casă. Apoi, s-a așezat ca să citească. După o vreme, au început să se audă zgomote puternice și o larmă neobișnuită. S-a auzit o bătaie la ușă, însă fata a ignorat-o și a continuat să citească.

Apoi, elfii au intrat în bađstofa și au încercat să o îmbie la dans. Fata i-a ignorat. Aceștia au admirat din cale-afară curățenia din casă, dar și hotărârea cu care tânăra își citea cartea.

Elfii au petrecut noaptea în bađstofa, dansând frenetic. Când s-a crăpat de ziuă în sfârșit, fata în casă a zis: „Slavă Domnului că s-au ivit zorile!”. Aceasta i-a uluit pe elfi într-atât, încât au dat să plece numaidecât. Înainte de a pleca, unul dintre bărbații ascunși a lăsat un cufăr pe podea, și a rugat-o pe tânăra să accepte darul. I-a spus că ar trebui să folosească podoabele dinăuntru în ziua nunții sale. Apoi elfii au dispărut, iar fata a păstrat cufărul și nu a spus nimănui despre el.

La puțin timp după aceasta, locuitorii fermei s-au întors acasă și mare le-a fost ușurarea când au găsit-o pe fata în casă teafără și nevătămată, chiar dacă gospodăria era răvășită în urma chefului elfilor.

Trecu vremea și, pregătindu-se de nuntă, fata în casă a deschis cufărul așa cum îi spusese elfii, iar înăuntru a găsit o rochie cusută cu fir de aur și un inel din aur. Se spune că tânăra era extraordinar de frumoasă, gătită cu podoabele elfilor.

NOTE

Cam din anii 1300 încoace, autoritățile islandeze, și anume Biserica și Regele, s-au străduit din răputeri să interzică seratele dansante în rândul islandezilor. Aceștia credeau că dansul slăbea inhibițiile oamenilor și

ducea la tot felul de depravări, ceea ce în ochii autorităților era similar cu sarcinile nedorite. Acestea trebuiau evitate cu orice preț, pentru simplul fapt că nu era suficientă hrană pentru toți cei care existau deja pe lume.

Înainte de interdicție, aceste dansuri se numărau printre puținele ocazii pe care le aveau oamenii ca să se adune laolaltă și să se distreze. Unul dintre mai infame era „Jörfagleði”, un dans anual care avea loc la ferma Jörfi din valea Haukadalur. Se spune că într-un an, acolo, au fost concepuți 19 copii, în vreme ce alte surse dau chiar și 30 de copii.

După câteva secole de astfel de interdicții neînsemnate, dansurile au fost scoase clar și răspicat în afara legii în Islanda, începând cu anii 1700 și până la finalul anilor 1800. Eu cred că astfel de povești au fost „lansate în eter” pentru a-i avertiza pe oameni cu privire la pericolele dansului. I-aș zice propaganda acelor vremuri.

În paranteză fie spus, pentru Jón Magnússon, cel care a reușit în cele din urmă să interzică dansurile Jörfagleði, au urmat vremuri grele după aceasta. El era judecătorul districtului respectiv și până la urmă, a fost judecat la rândul său pentru diverse infracțiuni, scos din funcție și abia a scăpat de bici și de execuție. A murit sărac lipit pământului. Se zvonea că nefericirile sale se trăgeau direct de la interdicția Jörfagleði, întrucât stârnise mânia elfilor care luau des parte la această sărbătoare. În cele din urmă, legenda spune că elfii se aliaseră cu proletariatul împotriva elitelor aflate la putere. Cu alte cuvinte, elfii nu erau doar fermecători, încântători și puternici, ei se implicau de asemenea și în politică.